

Graag maken wij alsnog gebruik van de mogelijkheid te reageren op de brief van de Minister voor Rechtsbescherming van 23 juni 2022, waarin wij zijn verzocht om advies uit te brengen over de amendementen die op 8 juni jl. zijn ingediend ten aanzien van het Wetsvoorstel wijziging Wsnp.

Deze reactie ziet op deze amendementen (met de nummers 35915 - 9, 12, 13, 14 en 15). Deze amendementen betreffen het verruimen van de toelatingsgrond, het schrappen van de tienjaarstermijn en het uitbreiden van de hardheidsclausule, het verkorten van de duur van de Wsnp, het wijzigen van de ingangsdatum van de Wsnp en het beleggen van het beschermingsbewind bij beschermingsbewindvoerders die in dienst zijn bij gemeenten.

Wij zijn over geen van de amendementen positief en ontraden ze daarom. De afdrank ervan is dat het de schuldenaar blijkbaar mogelijk gemaakt moet worden om eenvoudig en snel van zijn schulden af te komen, terwijl de focus minder komt te liggen op het verbeteren van de zelfredzaamheid van de schuldenaar (het huishoudboekje op orde krijgen en een betaalde baan hebben). Dat is wat ons betreft de verkeerde richting en zal het maatschappelijk draagvlak voor de Wsnp uithollen en de kosten van (consumptief) krediet doen toenemen.

De tendens, uitgangspunten en voorstellen van de amendementen baren ons grote zorgen. Op een enkeling na heeft niemand oog voor de positie van de schuldeiser en is alle sympathie bij de schuldenaar gelegd.

Juist nu, door de coronaschulden, hebben wij langere terugbetalingstermijnen van belastingsschulden van ondernemers gevraagd. Dit om het mogelijk te maken dat de ondernemers het gaan redden (naast het betalen van hun normale kosten en belastingafdrachten) om de belastingsschulden ook daadwerkelijk te kunnen aflossen. Dit heeft geleid tot de mogelijkheid dat onder bepaalde voorwaarden in plaats van 5 jaar, de belastingsschulden ook in 7 jaar kunnen worden terugbetaald. Immers in 7 jaar kan wellicht meer worden terugbetaald dan in 5 jaar. In het geval van de schuldenaren die in de Wsnp terechtkomen, wenst een aantal Kamerleden echter de terugbetalingstermijn enorm te verkorten (naar anderhalf jaar). Dit heeft als onvermijdelijk gevolg dat schuldeisers nog maar een klein deel van hun vordering zullen ontvangen.

Zeker als alle amendementen met elkaar worden verbonden, komt er een zeer onwenselijk beeld voor de schuldeiser naar boven: De goede trouwtoets loopt nog maar tot 2 jaar terug, je kunt eens in de 3 jaar een Wsnp traject aangaan, het traject duurt nog maar 1 ½ jaar om je schulden terug te betalen en wellicht korter omdat ook de ingangstermijn van het traject zou moeten worden aangepast volgens de indieners van de amendementen.

Wij onderschrijven het belang van de Wsnp als instrument om tot een oplossing van problematische schulden te komen. Het feit dat de het aantal verzoeken tot toelating tot de schuldsaneringsregeling de afgelopen 10 jaar fors is gedaald, is opvallend. De oorzaken ervan zijn ons niet volledig duidelijk, maar we hebben niet de indruk dat dit komt door het feit dat de regeling niet toegankelijk genoeg is. De regeling is volgens ons niet hoogdrempelig, ingewikkeld of te zwaar. Dit blijkt ook niet uit de cijfers van de Monitor Wsnp.¹ Uit de Monitor blijkt dat het succes van de regeling is toegenomen, het percentage schone lei is gestaag toegenomen tot 87% in 2021, hetgeen juist een teken lijkt van succes.

¹ <https://www.bureauwsnp.nl/bibliotheek/monitor/>

Aannemende dat het aantal personen met schuldenproblematiek niet met dezelfde percentages zijn gedaald als de instroom in de Wsnp, kan vastgesteld worden dat er oorzaken zijn die er voor zorgen dat mensen minder gebruik van de regeling maken. Wij vinden het verstandig dat er nader onderzoek gedaan wordt naar die mogelijke oorzaken. Dat klemmt temeer nu er gezien de huidige sociaal economische omstandigheden niet ondenkbaar is dat er de komende tijd meer ondernemers en zelfstandigen in financiële problemen zullen komen. In dit verband willen we graag aandacht vragen voor het recente rapport (voorjaar 2022) van de VNG² (verkenning ondersteuning aan ondernemers met financiële zorgen) waarin als grootste belemmeringen bij hulp aan ondernemers wordt gewezen op onvoldoende overzicht in financiën (o.a. wegens het feit dat de boekhouding niet is bijgewerkt) en het niet tijdig bereiken van ondernemers. Ook ontbreekt blijkens dit rapport een sluitend palet aan saneringsinstrumenten voor ondernemers met schulden, zoals een saneringskrediet. Het is aannemelijk dat deze factoren een belemmerende rol kunnen (gaan) spelen bij de instroom in de Wsnp voor (voormalig) ondernemers. De amendementen nemen deze belemmeringen niet weg, terwijl daar wel iets aan gedaan zal moeten worden.

Wat mogelijk van invloed is geweest op de afname van de instroom is het feit dat het aantal gevallen van beschermingsbewind de afgelopen jaren fors is toegenomen waarbij is gesuggereerd dat er mogelijk een perverse prikkel bestaat bij commerciële bewindvoerders om niet (snel) aan te sturen op een schuldregeling/Wsnp. Of dat juist is weten we niet, hier zou nader onderzoek naar ingesteld kunnen worden. Dat brengt ons tot amendement 9.

Amendement 9 (gemeentelijke bewindvoerders)

Zoals hiervoor al aangegeven, lijkt het ons verstandig om eerst beter te onderzoeken of het schuldenbewind zijn doel voorbij schiet en adequater kan worden benut om de schuldenaar te bewegen tot een schuldenregeling of sanering te komen. Daarnaast is het niet verstandig om oude schoenen weg te gooien voordat men nieuwe heeft. Dat een pilot in Drechtsteden lijkt te wijzen op succes met gemeentelijke bewindvoerders, wil niet zeggen dat zulks in alle gemeenten het geval zal zijn. Dat lijkt ons een gewaagde conclusie. Wij wijzen in dit verband op een recent rapport van de Ombudsman (Zelfstandigen over de drempel)³ waaruit blijkt dat de toegankelijkheid van de schuldhulpverlening sterk verschilt per gemeente. Zolang er zorgen zijn dat er (de nodige) gemeenten zijn die dit niet goed kunnen organiseren of uitvoeren, dringen we erop aan om terughoudend te zijn om de gemeenten met nieuwe taken te belasten.

Amendement 12 (verkorten looptijd)

Wij hebben bezwaar tegen het verkorten van de duur van de schuldsaneringsregeling. We zien ook niet voor welk probleem dit de oplossing is. Het is thans al mogelijk om een gedwongen schuldregeling te beproeven op de voet van art. 287a Fw of het schuldsaneringstraject te verkorten tot een jaar in bepaalde situaties.⁴

Het is niet aannemelijk gemaakt dat de instroom in de Wsnp door deze aanpassing zal toenemen of eerder dan pas na 5 jaar hulp vragen zoals indiener stelt. Deze inkorting zal

² <https://vng.nl/nieuws/verkenning-ondersteuning-ondernemers-met-financiele-zorgen>

³ https://www.nationaleombudsman.nl/system/files/bijlage/Rapport_Zelfstandigen%20over%20de%20drempel.pdf

⁴ <https://www.rechtspraak.nl/SiteCollectionDocuments/Notitie-verkorte-looptijd-schuldsaneringsregeling.pdf>

zijn doel voorbij schieten. Niet alleen zal er minder gespaard kunnen worden voor de schuldeisers, maar ook voor de schuldenaar zal de louterende werking van de Wsnp (zich inspannen om zijn schuldeisers te voldoen) afnemen en ook de andere mogelijke voordelen (het beter omgaan met geld, voorkomen van nieuwe schulden en het vinden of behouden een vaste dienstbetrekking) zullen minder manifest zijn. Daarnaast zal zoals hiervoor gezegd het maatschappelijk draagvlak van schuldeisers voor de Wsnp hierdoor mogelijk afnemen.

Volgens de indiener 'komt er meer duidelijkheid voor schuldeisers welk bedrag zij ontvangen'. Wij begrijpen niet wat hiermee wordt bedoeld. Die duidelijkheid hebben zij ook als de schuldsanering 3 jaar duurt of 5 of 7. Als de looptijd wordt gehalveerd naar anderhalf jaar zoals het amendement voorstelt, zal de schuldenaar ook maar de helft terug kunnen betalen van hetgeen zou kunnen worden terugbetaald als de sanering 3 jaar geldt zoals nu het geval is. Een verdiende euro kan door de schuldenaar immers maar een keer worden uitgegeven(terugbetaald). De capaciteit van de schuldenaar om schulden terug te betalen wordt immers niet verdubbeld.

In het debat van 8 juni 2022 wordt erg gemakkelijk gesproken over kwijtschelden van schulden door schuldeisers, dit in samenhang met het verkorten van de duur van de schuldsaneringsregeling. Voorbij wordt gegaan aan het feit dat een ondernemer inkomen vergaart aan het leveren van goederen en diensten. Niet elke ondernemer heeft een topinkomen of een groot bedrijf.

Amendement 13 (wijzigen ingangsdatum)

Wij zijn tegen het wijzigen van de ingangsdatum naar de dag waarop de buitengerechtelijke schuldregeling is gestart. Dat zou de duur van de Wsnp in sommige gevallen aanzienlijk verkorten. De ervaring leert dat er tussen de dag waarop de buitengerechtelijke schuldregeling is gestart en het verzoek Wsnp geruime tijd (soms wel een jaar) kan verstrijken. Bovendien wordt de schuldregeling niet zelden gestart op een moment dat de omstandigheden die bepalend zijn geweest voor het ontstaan van de schulden nog niet onder controle zijn. Er is dan geen stabiele situatie tijdens welke de schuldenaar zich in voldoende mate kan inspannen om inkomsten te verwerven. Ook is de controle op de naleving in deze periode veel minder goed geborgd dan in de Wsnp. Zonder stabiele situatie aan de zijde van de schuldenaar en adequaat toezicht op de naleving van diens (inspannings)verplichtingen, is er wat ons betreft geen grond om deze periode mee te rekenen in de looptijd van de Wsnp. Dat verdraagt zich niet met het doel van de schuldsaneringsregeling.

Amendement 14 (verruimen toelatingsgrond)

Ook dit amendement kan niet op onze steun rekenen, wederom vanwege het verwachte effect op het maatschappelijk draagvlak. De zinsnede 'een oplossing voor de schulden' is wat ons betreft geen werkbaar criterium voor de rechter. Ook is de onderbouwing van dit amendement niet correct. Voor zover wij weten is het percentage 'werkelijke' verzoeken dat wordt toegewezen veel hoger dan de 57% waarmee men schermt. Miskend wordt dat het feit dat een behoorlijk aantal pro forma verzoeken (in het kader van een moratorium of dwangakkoord) 'standaard' niet ontvankelijk worden verklaard, helemaal niet betekent dat deze schuldenaren niet kunnen voldoen aan de toelatingseisen.

Amendement 15 (schrappen tienjaarstermijn en uitbreiden hardheidsclausule)

Dit amendement raden we ook af. Met het schrappen van de gehele termijn van 10 jaar zijn wij het niet eens. Er moeten een rem blijven voor mensen die er niet in slagen hun leven te beteren en om tegen te gaan dat sommigen 'een abonnement' nemen op de Wsnp. Verder blijft het wat ons betreft aan de schuldenaar om een beroep te doen op de hardheidsclausule (art. 288 lid 3 Fw) als er sprake is van schulden die niet te goeder trouw zijn aangegaan. Het enige dat de schuldenaar daartoe aannemelijk behoeft te maken dat de omstandigheden die bepalend zijn geweest voor het ontstaan van de schulden onder controle zijn. Zoals blijkt uit ons commentaar bij amendement 13 vinden wij dat een belangrijke voorwaarde voor een schuldsanering, anders wordt het dweilen met de kraan open.

Conclusie

Wij ontraden de amendementen en dringen aan op een onderzoek naar de effectiviteit van het schuldenbewind en de mogelijkheden de doorstroming vanuit schuldenbewind naar de gedwongen schuldregeling c.q. schuldsanering te bevorderen. Ook moeten de door VNG en Ombudsman gesignaleerde knelpunten voor de schuldhulpverlening aan ondernemers worden aangepakt.